

Günekoloogia

PARATSETAMOOI TARVITAMINE RASEDUSE AJAL VÕIB SOODUSTADA AKTIIVSUS- TÄHELEPANUHÄIRETE KUJUNEMIST LAPSEL

Aktiivsuse-tähelepanuhäire (ATH) on kõige sagedamini esinev vaimne häire lastel ja noorukitel. Seda kirjeldatakse kuni 6–7%-l lastest. Uuringud viitavad sellele, et ATH esinemissagedus on viimasel aastakümnel oluliselt kasvanud. Ühelt poolt võib seda seletada sellega, et lapsevanemad on paremini ATH sümptomaatikast informeeritud ja pöörduvad arsti poole abi saamiseks. Eksperdid on arvamusel, et ATH esinemissageduse kasvu mõjutavad ka muud tegurid, mis sõltuvad ema aktiivsusest raseduse ajal ja keskkonnast.

ATHd seostatakse närvisüsteemi arengu häirega looteas. Selle täpne etioloogia ja patogenees ei ole selge. Ühelt poolt on mõjusad mitmed geneetilised tegurid, teiselt poolt on leitud, et ema rasedusaegne suitsetamine, alkoholarvitamine, aneemia, stress võib soodustada ATH kujunemist. Ilmselt kujuneb ATH geneetilise eelsoodumuse ja ema rasedusaegsete negatiivsete tegurite koosmõjul. Palju on pööratud tähelepanu sellele, kuidas ema ravimitarvitamine mõjutab loote arengut.

Seniste arusaamade järgi on paratsetamool (atsetaminofeen) loote arengut suhteliselt vähe mõjutav ravim ning seda soovitatatakse rasedatel kasutada kui põletiku- ja valuvastast vahendit. Taani uurijad korraldasid suuremahulise uuringu, et selgitada ema rasedusaegse paratsetamooli tarvitamise seost lapse hilisema vaimse tervisega. Vaatluse all oli 64 322 last, kes sündisid aastatel 1996–2002. Telefoniintervjuude abil selgitati ema paratsetamoolitarvitamist raseduse ajal – millisel raseduse

perioodil ja kui pikka aega tarvitati – ning kuue kuu jooksul pärast sünnitust. Andmed lastel esinevate aktiivsuse-tähelepanu- ja hüperkineetiliste häirete kohta 7 aasta vanuseks saamisenel saadi emadelt, kes täitsid vastava küsimustiku (*strengths and difficulties questionnaire*); samuti psühholoogilist abi andvatelt asutustelt, kui uurimiselused olid seal ravil viibinud; ning retseptidelt, mis olid neile lastele ATH kupeerimiseks kirjutatud.

Enam kui pooled emadest olid raseduse ajal tarvitanud paratsetamooli. Lastel, kelle emad olid raseduse ajal paratsetamooli tarvitanud, diagnoositi sagedamini ATH ravisutuses (riskisuhe 1,37), neile oli sagedamini välja kirjutatud ATHd kupeerivaid ravimeid (riskisuhe 1,29) ja nende vanemad kirjeldasid lastel sagedamini ATH ilminguid (riskisuhe 1,13). Ilmnes selge seos ema paratsetamooli tarvitamise ajalise kestuse ja lastel 7. eluaastaks ATH kujunemise vahel. Sagedamini esinesid ATH-nähud lastel, kelle emad olid paratsetamooli tarvitanud raseduse ajal pikemalt kui ühe trimestri kestel.

Autorite hinnangul ei saanud ATH kujunemist lastel seletada ema rasedusaegse põletikulise haigestumisega. Võimalik, et paratsetamool, läbides vabalt platsentaarbarjääri, mõjutab kilpnäärme hormooni ja suguhormoonide tasakaalu raseduse ajal ning sellega seoses lapse närvisüsteemi arengut. On kirjeldatud ka teisi lapse hilisema arengu häireid – näiteks küptorhismi –, kui emad on raseduse ajal tarvitanud paratsetamooli.

Vaatamata sellele, et esitatud tulemused põhinevad suuremahulisel heal tasemel korraldatud vaatlusuuringul, ei peaks selle põhjal veel tegema otsuseid arstipraktikas. Kindlasti peab arvestama, et pikemat aega ja rohkesti paratsetamooli tarvitamine raseduse ajal võib loote arengut negatiivselt mõjutada. Edasised uuringud

peavad selgitama võimaliku põhjusliku seose olemasolu ema rasedusaegse paratsetamooli tarvitamise ja lapsel ATH kujunemise vahel.

KIRJANDUS/REFERENCES

1. Liew Z, Ritz B, Rebordosa B, Lee PC, Olsen J. Acetaminophen use during pregnancy, behavioral problems, and hyperkinetic disorders. *JAMA Pediatr* 2014;168:313–20.
2. Cooper M, Langley K, Thapar A. Antenatal acetaminophen use and attention-deficit/hyperactivity disorder: an interesting observed association but too early to infer causality. *JAMA Pediatr* 2014;168:306–7.

Väino Sinisalu –
TÜ närvikliinik